

INTRODUKTION

Förlag i teori och praktik

Det dubbelnummer av *Tidskrift för litteraturvetenskap* du håller i handen har tema *Förlag*. Detta temanummer ser lite annorlunda ut än vanligt. Istället för att endast låta akademiska forskare – i det här fallet litteraturvetare som i vid mening arbetar med förlags- och/eller bokmarknadsforskning – komma till tals, bereds även plats åt aktörer *utanför* akademien som arbetar i förlagsbranschen: förläggare och redaktörer, verksamma här och nu år 2015.

Målsättningen med att skapa en mötesplats mellan forskning *om* förlag och röster *från* förlag härstammar från undertecknads forskningsprojekt inom ramen för Riksbankens Jubileumsfonds Flexitprogram, ett treårigt program för forskare inom humsam som syftar till att bygga broar mellan akademi och näringsliv. Som inhouse-forskare på tio kommersiella bokförlag och samtidigt affilierad forskare vid Uppsala universitet, blev det tydligt att det finns ett skriande behov av att dessa två skilda världar, som trots allt båda kretsar kring litteratur på många gemensamma plan, verkligen möts och samtalar med varandra inom samma forum: i detta fall *Tidskrift för litteraturvetenskap*.

En annan ambition med numret är att visa hur vidsträckta och – i positiv bemärkelse – spretiga begreppen ”bokmarknad” och ”förlagsforskning” är, även om vi ofta, inte minst av praktiska skäl, behandlar dem som homogena, men åtskilda, entiteter. Förlagsforskning är en tvärvetenskaplig ämnesdisciplin där såväl forskare inom bland annat ekonomi, sociologi, biblioteks- och informationsvetenskap, medie- och kommunikationsvetenskap och litteraturvetenskap verkar.

De vetenskapliga artiklar som *TFL* nr 2-3 2015 innehåller speglar detta, även om en majoritet av författarna kommer från det litteraturvetenskapliga fältet. Här ryms studier som analyserar vitt skilda företeelser: från det franska 1500-talets Pariscentrerade bokmarknadselit till dagens globaliserade bokbransch. En röd tråd som förbinder samtliga vetenskapliga artiklar är *förlagsstrategier*.

Detta tema återkommer även i de två texter som personer verksamma som ”praktiker” i bokbranschen har bidragit med. Även här vill vi påvisa den bredd som finns i förlagsbranschen och texterna är således diametralt olika. Skribenterna kommer från delar av branschen som man tyvärr inte hör talas om särskilt ofta: den aktivistiska förlagsvärlden respektive läromedelsförlagen. Dessa två artiklar är insprängda mellan de vetenskapliga artiklarna för att på så sätt binda ihop teori med praktik. De ersätter i detta nummer vår avdelning ”Vid forskningsfronten”, vilken dock återkommer under 2016. Utöver det direkta temat ”förlag” bjuder vi på ytterligare tre vetenskapliga artiklar som inte direkt studerar enskilda förlag och förlagsstrategier, men indirekt ansluter till temat, främst utifrån litteratursociologiska ansatser. Avslutningsvis finner vi i sedvanlig ordning vår avdelning med recensioner av aktuell litteraturvetenskaplig forskning.

Tidskrift för litteraturvetenskap nr 2-3 2015 inleds med Matilda Amundsen Bergströms artikel som tar oss tillbaka till den tidigmoderna franska bokmarknaden, där förläggarnas betydelse och strategier för utgivning av kvinnliga författare inom den samtida debatten *la querelle des femmes* – slaget om kvinnan – analyseras utifrån Gérard Genettes teorier om peritexter.

Sofi Qvarnströms text visar med teoretisk inspiration från Franco Moretti hur den litterära genren *norrlandslitteratur*, under sin samtid kring sekelskiftet 1900 högst aktuell men idag nästintill bortglömd, formades och växte fram genom förlagsstrategier på en marknad som fungerade som stilfrämjare. Från Norrland och det förra sekelskiftet förflyttar vi oss till 1960-70-talets Sverige och Ragni Svenssons undersökning av den lansering av afrikansk litteratur på svenska som då genomfördes av Bo Cavefors förlag, där såväl den politiska samtiden, kritikernas mottagande och ett brett socialt nätverk användes som marknadsföringsstrategier från förlagets sida.

Förlagskollektivet Dockhaveris text är en poetisk programförklaring som pläderar för politisk aktivism som en positioneringsstrategi i den samtida bokbranschen. En annan form av positionering behandlas i Malin Nauwercks artikel om strategiskt berättande i bokbranschen. Här får det brittiska förlaget Canongates grundare och stjärnförläggare Jamie Byng fungera som ett exempel på hur ett förlag skriver en *berättelse* om sig själv i syfte att stärka sin förlagsprofil.

Från förlagspositioneringar går vi därefter över till en del av förlagsbranschen som alltför sällan uppmärksammas av den akademiska förlagsforskningen, trots att den utgör en mycket stor del av bokmarknaden som helhet: läromedelsförlagen. Aya Stehager skriver om hur man som läromedelsredaktör i svenska arbetar utifrån helt andra premisser än de redaktörer som arbetar med så kallad allmänlitteratur. Hennes text ger oss en inblick i en bransch där redaktören genom sin allsidiga kompetens måste balansera Skolverkets styrdokument, skolornas ständigt föränderliga behov och författarnas vilja. Därpå följer Petra Magnussons artikel som behandlar just skönlitteratur i skolan och en svenskundervisning som gradvis vidgat sig till flera medier än litteraturen i form av boken. Magnusson utgår från multimodal teoribildning, bland annat med utgångspunkt i just de styrdokument som Skolverket stipulerat och som Stehager beskriver i den föregående texten. Unga vuxnas syn på och användning av litteratur i den konvergenskultur vi lever i idag undersöks i Lena Manderstedts och Annbritt Palos artikel.

Temanumret avslutas med Kristina Malmios teoretiska översikt och analys av hur Pierre Bourdieus inflytelserika habitusbegrepp används i tre svenska litteraturvetenskapliga avhandlingar med förlags- och författarhistorisk inriktning.

2015 års sista nummer, *TFL* nr 4 2015 med temat *Väld och politik*, utkommer i början av år 2016. Nästkommande nummer, nr 1 2016 är ett helt öppet nummer, medan nr 2 2016 har tema *Foucault* och det avslutande dubbelnumret nr 3-4 2016 fokuserar *Östersjöar* – det sistnämnda med avstamp i den *TFL*-dag med samma tema som går av stapeln nästa höst. Vi välkomnar därtill i vanlig ordning alla artiklar av litteraturvetenskapligt intresse, även för våra temanummer. Med förhoppning om ett kommande litteraturvetenskapligt inspirerande 2016 önskar vi i redaktionen ett riktigt gott nytt år.

Anna-Maria Rimm, temaredaktör